

קליניקת הכנסת: תכנית שינוי כיוון – צוות מערכות טבעיות

יונה תור וברק אברבנאל

תוכן עניינים

2	מבוא
5	הצעות חוק חדשות
5	הצעת חוק ירוק בעיניים
13	הצעת חוק מסדרונות אקולוגיים
21	הצעת חוק הרשות למניעת זיהום נפט
36	הצעת חוק גגות ירוקים

מבוא

דברי פתיחה:

תיק חקיקה זה מוגש במסגרת תוכנית "שינוי כיוון", השואפת לקדם במדינת ישראל חקיקה ומדיניות סביבתיות המותאמות לצרכי ההווה ולשינויים האקלימיים הצפויים בעתיד הקרוב. התיק, שעוסק בנושאי מערכות טבעיות וטבע עירוני, כולל הצעות שנועדו לקדם שימור וטיפוח של מערכות הטבע בארץ במרחב העירוני ומחוצה לו. במסגרת העבודה, עסקנו בכתיבת הצעות חדשות בלבד, בחלקן נעזרנו בהצעות קיימות שלא יצאו לפועל בהליך חקיקה סדור.

1. חוק "ירוק בעיניים"

מה: קודיפיקציה של חקיקות, תקנות, ותיקונים הנוגעים לשמירה וטיפול עצים בסביבה עירונית.

למה: חשיבות העצים במרחב העירוני לבריאות ורווחת הציבור, הגנה לא מספקת על עצים במרחב העירוני בהווה ובעיות מול חברת החשמל וגופי בנייה ופיתוח – דורשים ריענון וניסוח מחדש של הנורמות הקיימות באופן שיותאם לצרכי ההווה.

תמיכה אפשרית – גופי סביבה, גופי איכות חיים מקומיים, משרדי הגנת הסביבה והפנים, ועדת פנים בכנסת, חברי וסיעות כנסת בעלי אג'נדה ירוקה ו/או חברתית, רשויות מקומיות¹, משרדי הבריאות והרווחה*, משרד התיירות.

התנגדות אפשרית – קבלני בנייה, חברת החשמל, משרד האוצר, משרד השיכון והבנייה, חברי וסיעות כנסת בעלי אג'נדה "פרו-בנייה", רשויות מקומיות*, פקיד היערות הארצי.

איך: רתימת רשויות מקומיות באמצעות שכנוע ביתרונות לתושבים, הקניית סמכויות במקום הטלת חובות; רתימת האוצר באמצעות קיזוז עלויות מול הכנסות (מקנסות וכד'), הצגת יתרונות כלכליים ארוכי טווח; רתימת משרדי ממשלה נוספים כמו בריאות, רווחה, וכו' באמצעות הצגת היתרונות בתחומיהם השונים. ביזור סמכויות במנגנון רגולציה "קח תן" שיתאים למו"מ המתפתח בנושא. שימוש בכלים תקשורתיים לקידום המטרה.

2. חוק מסדרונות אקולוגיים

מה: עיגון ושיפור תפקודם של שטחים חקלאיים כמסדרונות אקולוגיים.

למה: במדינת ישראל אין תכנית סטטוטורית שייעודה העיקרית היא הקמת מסדרונות אקולוגיים ברמה הארצית. מסדרונות אקולוגיים הם רצף של שטחים פתוחים המייצרים קישוריות בין שטחי טבע שונים ההכרחיים לקיומם של בע"ח וצמחים. החוק נועד לקדם תכנון ובנייה באוריינטציה של שימור ממשקים של שטחים פתוחים, בשים דגש על השטחים החקלאיים במדינת ישראל.

¹ גורמים מסומנים בכוכבית הם כאלו שבסימן שאלה בתלות בנוסח מדויק, שיתוף פעולה, וכד' אך אינם במובהק בצד כזה או אחר לכתחילה

תמיכה אפשרית – משרד החקלאות, גופי סביבה, גופי איכות חיים מקומיים, משרדי הגנת הסביבה והפנים.

התנגדות אפשרית – משרד השיכון והבנייה, משרד האוצר, קבלני בנייה.

איך: שכנוע והרחבת קואליציה – רתימת משרד החקלאות באמצעות תמרוץ הגנה מהותי; הצגת יתרונות סביבתיים ארוכי טווח; רתימת משרדי ממשלה נוספים כמו תיירות, סביבה, וכו' באמצעות הצגת היתרונות בתחומיהם השונים; שימוש בכלים תקשורתיים לקידום המטרה.

3. חוק הרשות למניעת זיהום נפט

מה: הצעת חוק הנוגעת לאימוץ עקרונות האמנה במלואם ובניית מערך/רשות לאומיים לתחום זה.

למה: מדינת ישראל חתומה על אמנת OPRC, עם זאת, אירועי דיומא מראים שאין ממש עמידה באמנה או בנורמות מינימליות של הגנה, ניטור ותפעול התחום או אף התמודדות עם דליפות (שלכתחילה אמורות להיות ממוזערות באמצעות ניטור ורגולציה הולמים).

תמיכה אפשרית – גופים סביבתיים, גופי איכות חיים מקומיים, משרד איכות הסביבה, משרד האנרגיה, משרד האוצר (על בסיס יכולת בשכנוע החיסכון הכלכלי ברשות אחת מאוחדת במקום ביזור), משרדי ממשלה להם נגיעה בתחומי העיסוק (על בסיס רתימה), חברי וסיעות כנסת בעלי אג'נדה סביבתית, רשויות מקומיות (בעיקר היושבות על חוף הים), ועדת פנים, נמלים גדולים (בהתאם ליכולת לשכנע שזיהום כזה מהווה גורם מזיק כלכלית ושרשות מאוחדת תצמצם עומסים בירוקרטיים), משרדים בעלי אינטרס בקידום הדבר (עבודה, בריאות, תיירות).

התנגדות אפשרית – גופי אנרגיה פרטיים, משרד האוצר, משרדי ממשלה בעלי נגיעה בדבר, חברי וסיעות כנסת בעלי המתנגדים לרגולציה מדינתית, משרד האנרגיה, נמלים ומשנעים גדולים.

איך: כלים תקשורתיים, רגולציית "קח תן", רתימת שלל גורמים (עבודה, בריאות, רווחה, רשויות מקומיות, נמלים) על בסיס נזקים בריאותיים וכלכליים מתגלגלים וביסוס התועלות לטווח ארוך, רתימת האוצר באמצעות קיזוז הכנסות (קנסות וכו') מעלויות (בשימת לב שיש פה שיקולים מסחריים רחבים יותר שעלולים להקשות מול האוצר), רתימת אי-אנטגוניזציה של משרד הביטחון בזהירות "לא לדרוך על האצבעות שלהם", הממשלה והתקשורת באמצעות נרטיב ביטחוני/לאומי.

4. חוק "גגות ירוקים"

מה: חוק שמטרתו קידום יצירת "ריאות ירוקות" במרחב העירוני על גגות של בתים ובניינים באמצעות תמרוץ חיובי של הדיירים להקים ולתחזק באופן וולונטרי "גגות ירוקים" ותגמולם בהטבות ארנונה.

למה: קיים בישראל צורך בפיתוח "ריאות ירוקות" באופן נגיש ופשוט לפרט, תוך התחשבות במצוקת השטחים הפתוחים במדינת ישראל. "ריאות ירוקות" אינן חייבות להיות רק על הקרקע,

אלא יכולות להיות משולבות באופיו של המרחב העירוני באמצעות טכניקות כמו גגות ירוקים. גגות ירוקים תורמים לדיירים, לסביבה ולציבור כולו בשלל אופנים.

תמיכה אפשרית – גופי סביבה, גופי איכות חיים מקומיים, משרדי הגנת הסביבה והפנים, ועדת פנים בכנסת, חברי וסיעות כנסת בעלי אג'נדה ירוקה ו/או חברתית, רשויות מקומיות, משרדי הבריאות והרווחה.

התנגדות אפשרית – משרד האוצר, משרד השיכון והבנייה, רשויות מקומיות.

איך: רתימת רשויות מקומיות באמצעות שכנוע ביתרונות לתושבים, הקניית זכויות וולונטריות במקום הטלת חובות; רתימת האוצר באמצעות הצגת יתרונות כלכליים ארוכי טווח; רתימת משרדי ממשלה נוספים באמצעות הצגת היתרונות בתחומיהם השונים; שימוש בכלים תקשורתיים לקידום המטרה; שימוש בדוגמאות נרחבות מהעולם לביסוס הערך והוכחת העיקרון.

5. חוק מינים פולשים

מה: חוק המתמקד במניעה וטיפול מוקדם במינים פולשים, המוסיף כלים ומתאם בין המשרדים השונים, להתמודדות עם התופעה.

למה: מדינת ישראל אינה ערוכה למניעת החדירה של מינים פולשים לשטחה- האיום השני בחומרתו על הטבע בעולם ובישראל עם עלות כלכלית עולמים המוערכת ב-1.4 טריליון דולר בשנה. מערך ההגנה מפני מינים פולשים מפוזר בין שמונה רשויות ממשלתיות שונות, הפועלות לתכליות שונות, מתוקף חוקים שונים ועם כלים חוקיים שונים.

מסקנות:

א. הנושא בקידום מהותי כרגע בין הגופים הנוגעים בו (חקלאות, הגנ"ס, רט"ג), כולל צוותי עבודה שמגבשים מתווים וניירות עמדה, עבודת RIA צמודה שוטפת, וכיו"ב.

ב. כהמשך לכך, קידום הנושא במישור החקיקה הפרטית בהווה הוא בגדר "התפרצות בדלת פתוחה" מבחינת תועלתו.

ג. אף אם לכאורה היה ערך בקידום הנושא במישור החקיקה הפרטית לשם זירוז ההליך, זה עדיין יהיה ניסיון עקר היות וכל הנוגעים בדבר לא יסמכו ידיהם על חקיקה שאינה תוצר של העבודה המשותפת שלהם.

בשל כל האמור, איננו רואים צורך או תועלת בכלילת הצעת חוק בנושא זה במסגרת תיק החקיקה המוגש.

הצעות חוק חדשות

הצעת חוק שימור וטיפול העצים במרחב העירוני, התשפ"א-2021 ("ירוק בעיניים")

תכלית 1. חוק זה נועד לעגן את הכללים וההגנות השונים הנוגעים לעצים במרחב העירוני בחקיקה ראשית ובצורה מאוגדת.

פרק א' – תיקון פקודת היערות

2 תיקון סעיף 2 2. בפקודת היערות (להלן: "הפקודה") בסעיף 2:

(1) בהגדרת כריתה יבוא:

"כריתה" – חיתוך הגזע המרכזי של אילן מוגן או עץ בוגר, וכן כל פעולה הגורמת או העלולה לגרום למותו של אילן מוגן או עץ בוגר, לרבות ריסוס, הרעלה, הסרת קליפת העץ, שריפת העץ, חיתוך שורשיו או בנייה בתוך תחום קוטר צמרתו או עקירה, למעט עקירה במהלך העתקה.

"גזיז פוגעני – גירדום": גזיז אגרסיבי של 50% ויותר מצמרת העץ על מנת להנמיך גובה בצורה דרסטית.

(2) בהגדרת "עץ בוגר", יימחקו המילים:

"ולעניין עץ במגרש שייעודו בתכנית בת-תוקף הוא מגורים – קוטר גזעו הוא 20 סנטימטרים לפחות";

(3) בסוף הגדרת "פקיד יערות" יבוא:

"לרבות:

(1) "פקיד יערות ממשלתי" – פקיד היערות במשרד החקלאות ופיתוח הכפר הממונה על פקידי היערות האזוריים והארציים;

(2) "פקיד יערות אזורי" – פקיד היערות שהעץ נושא בקשת הכריתה או ההעתקה נמצא בשטח שבתחום אחריותו; רשימת פקידי היערות האזוריים והשטחים שבאחריותם תפורסם באתר המשרד.

(4) לאחר המילים "השר" – שר החקלאות ופיתוח הכפר. יבוא:

”מומחה” – אגרונום, אקולוג, הנדסאי או אדריכל נוף שתחום עיסוקו העיקרי הוא עצים והינו רשום במאגר המומחים של משרד החקלאות ופיתוח הכפר.”

תוספת פרק 3. לאחר סעיף 2 ולפני סעיף 3 בפקודה יבוא :
”מערכת פקידי יערות”

”חלק ב' – מערכת פקידי יערות

3. פקיד היערות הממשלתי יפעל במשרד החקלאות בתחום טבע עירוני על-פי הגדרת תפקידו, ויהיה אמון על התחומים הבאים ברמה הארצית :

(א) יתקין תקנות המסדירות את סמכויותיהם של כלל פקידי היערות הן בפן מתן רישיונות כריתה לגורמים פרטיים והן במתן רישיונות בהליכי התכנון- והבנייה ;

(ב) יגדיר הסמכה מקצועית סדורה לפקידי היערות הממונים על-ידי הרשות ;

(ג) יקצה פקידי יערות עירוניים ומחוזיים באופן המכסה את כלל השטחים שלגביהם סבר כי נדרש פקיד יערות מקומי ;

(ד) יספק חוות-דעת מקצועיות למתן רישיונות בסדר גודל משמעותי, לפי שיקול דעתו.

4.

(א) מועצת העירייה תמנה ועדה עירונית שתהיה כפופה מבחינה מקצועית לפקיד היערות הממשלתי והנחיותיו, ושתפקידה יהיה לבחון את הבקשות לרישיונות כריתה והעתקת העצים, ולבצע כל הסדרה ואכיפה הנדרשים על פי נהליו של פקיד היערות הממשלתי ;

(ב) חברי הוועדה יהיו –

(1) עובד בכיר בעירייה היכהן כיושב ראש הועדה ;

(2) מומחה כהגדרתו בפקודה זו ;

(3) נציג ציבור שהוא תושב העיר שייבחר תוך התייעצות עם ארגונים מקומיים שעניינם בשמירת איכות הסביבה, ובאין ארגון מקומי, בהתייעצות עם ארגון ארצי.

(ג) סבר פקיד היערות הארצי כי חבר בוועדה אינו מתאים לתפקיד או שאינו מבצעו כראוי, יהא רשאי לדרוש את החלפתו."

תיקון סעיף 15 4.

(א) בסוף סעיף 15 (א) יבוא :

"כל האמור בכפוף ל"היתר מותנה" כהגדרתו בחוק התכנון והבנייה".

(ב) במקום סעיף 15 (ב) יבוא :

(ב) "מידע על החלטות בעניין רישיונות כריתה או העתקה שניתנו לפי סעיף זה יפורסם טרם מועד כניסתם לתוקף של הרישיונות, באתר האינטרנט של משרד החקלאות ופיתוח הכפר ובאתר האינטרנט של פקיד היערות שנתן את הרישיון האמור, ויהיה פתוח לעיון הציבור במשרד של פקיד היערות שנתן את הרישיון.

(1ב)

א. הודעה על החלטות כאמור בסעיף קטן (ב) תפורסם על חשבון מגיש הבקשה לרישיון, על גבי שלט שיוצב בשטח הציבורי הנגיש הסמוך ביותר, במיקום ובאופן שיקבע פקיד היערות, למשך תקופה של ארבעים וחמש יום לפחות; ההודעה תכלול את פרטי העצים ומבקש הרישיון, את ההחלטה ונימוקה ואת תנאי הרישיון, וכן את תאריך מתן הרישיון, המועד האחרון להגשת הערר, ואת פרטי ההתקשרות של פקיד היערות שנתן את הרישיון; העצים המיועדים לכריתה או להעתקה מכוח ההחלטה יסומנו באופן שיקבע השר.

ב. תתקצב מערכת מחשוב פנימית להנגשת המידע בין משרדים שונים ולמעקב שוטף אחרי עצים והיתרים לכריתתם – תקצובה יבוא מקנסות והיטלים על כריתות לא חוקיות או שבניגוד לתנאי ההיתר.

ג. בזמן ביצוע הכריתה או ההעסקה, יחזיק מקבל הרישיון את הרישיון בחזקתו, ויציגו לכל דורש."

5. תיקון סעיף 17 בסעיף 17, בסעיף קטן (7), במקום "מאסר ששה חדשים או קנס כאמור בסעיף 61 (א)(2) לחוק העונשין" יבוא "מאסר שנה או קנס כאמור בסעיף 61 (א)(3) לחוק העונשין".

6. הוספת סעיף 20. לאחר סעיף 19 יבוא :

"20. כל תשלום שיתקבל מכוח פקודה זו יוקצה למטרות אלו :

(א) קופה ייעודית לשתילת עצים וטיפולם שתנוהל על ידי רשות הטבע והגנים ;

(ב) קיזוז עם התקציב המוקצה לעלויות ההעסקה של פקחים ופקידי יערות – אך היקף השימוש למטרה זו לא יעלה על 50% מסך התקבולים על קנסות ;

(ג) כל מטרה אחרת שייקבע פקיד היערות הארצי שנדרשת לצורך מילוי תפקידיו בצורה הטובה ביותר – היקף השימוש למטרות אלו לא יעלה על 20% מסך התקבולים על קנסות.

7. תיקון סעיף 26 במקום האמור בסעיף 26 יבוא :

"26. השר יתקין תקנות לשם ההוצאה לפועל של מטרות הפקודה הזאת ותכליותיה, ובפרט לשם :

(א) מינוי פקידי יערות שיהא כוחם יפה ליתן רשיונות עפ"י פקודה זאת ולבטלם, לקביעת טופס הרשיונות, מועדם ותנאיהם ;

(ב) קביעת השיטות למיצוי תוצרת יער, השימוש בה והעסקתה מן המקומות השמורים ליער ומיערות השייכים לבעלים פרטיים ;

(ג) איסור מכירתה, קנייתה והוצאתה לחו"ל של תוצרת יער או של מין מסויים מתוצרת יער ע"י אדם שאין לו רשיון או תעודת היתר הניתנים עפ"י פקודה זאת ;

(ד) קביעת האופן בו תוגשנה בקשות למתן רשיונות ותעודות היתר למכירת תוצרת יער, קנייתה והוצאתה לחו"ל, וקביעת האנשים שאליהם תוגשנה אותן בקשות ;"

פרק ב' – תיקון חוק התכנון והבנייה

תיקון סעיף 83(ג) 8. בחוק התכנון והבנייה, התשכ"ה–1965, בסעיף 83 –

(1) בסעיף 83(א), לאחר הגדרת "עץ בוגר", יבוא :

"עץ צעיר" – עץ שגובהו לפחות מטר 20 סנטימטרים מעל פני הקרקע, וקוטר גזעו הנמדד בגובה 80 סנטימטרים מעל פני הקרקע, הוא 6 סנטימטר לפחות; לצורך הוראות אלו, ייספרו כל שלושה עצים צעירים כעץ בוגר יחיד".

(2) במקום האמור בסעיף 83(ג), יבוא :

"ג. היו בתחום התכנית עצים בוגרים, לא יאשר מוסד התכנון את התכנית אלא לאחר שבחן את הצורך בשמירה עליהם במסגרת מכלול השיקולים התכנוניים ולאחר שהתייעץ עם פקיד היערות כהגדרתו בפקודת היערות; בחוות דעתו לפי סעיף זה יביא פקיד היערות בחשבון את ערכם של עצים כתשתית מקומית, וישים דגש מיוחד על מציאת חלופות תכנוניות שיאפשרו את מימוש התוכנית תוך פגיעה מינימלית במרקם האקולוגי והייעור העירוני; שר הפנים, לאחר התייעצות עם שר החקלאות ופיתוח הכפר, יקבע סוגי תכנוניות שלגביהן לא יידרש מוסד התכנון להתייעץ עם פקיד היערות, כהגדרתו בפקודת היערות, וזאת בתנאי שהשטחים לגביהם הן חלות אינם כוללים יותר מ-30 עצים בוגרים כהגדרתם בחוק זה;

11. היתר כריתה/העתקה שניתן מכוח סעיף זה יחול אך ורק על העצים שלגביהם ניתן בשלב האישור, כל כריתה או העתקה נוספת שתיוסף בשלבי המשך התכנון או מימוש התוכנית תחייב בקבלת אישור מחודש מפקיד היערות."

תיקון סעיף 265 9. בחוק התכנון והבנייה, התשכ"ה–1965, בסעיף 265 יבוא :

"(36) תקנות היטל ערך חליפי; בקביעתן יתייחס השר לנוהל הקיים ויוועץ עם פקיד היערות הארצי כהגדרתו בפקודת היערות;

(37) תקנות הצללה במרחב העירוני; בתקנות תעוגן החובה לתכנן רחובות בהצללה באחוזים מוגדרים מראש על בסיס זני עצים מוגדרים מראש."

הקצאות תקבולים א.9. 50% מהתקבולים מקנסות לפי סעיף 8 או מהיטל ערך חליפי ייחשבו לתשלומים על בסיס פקודת היערות כמפורט בפקודת היערות, ס' 20, לצורך הקצאה תקציבית; 50% הנותרים יועברו לרשות המקומית בה התקבלו, אך תחת המגבלות המוגדרות בס' 20 לפקודת היערות.

10. תקנות תכנון ובנייה (תכנית הטעונה התייעצות עם פקיד היערות) – יבוטלו.
 ביטול תקנות
 תכנון ובנייה
 (תכנית הטעונה
 התייעצות עם
 פקיד היערות)

פרק ג' – תיקונים נוספים

11. בחוק משק החשמל, התשנ"ו-1996, סעיף 46(א) –
 תיקון חוק משק
 החשמל

(1) בסעיף 46(א) תוסר המילה "ועץ";

(2) בסעיף 46(א) לאחר המילים "כל צמח" יבוא:

"למעט עץ כהגדרתו בפקודת היערות";

(3) בסעיף קטן 46(א) יבוא:

"לבצע כל פעולת כריתה, גיזום, או העתקה וכל פעולה נלווית הדרושה להפעלת הסמכויות האמורות בסעיפים קטנים (2), (3), ו(5), בכפוף לקבלת היתר בהתאם לאמור בפקודת היערות".

12. בחוק המקרקעין, התשכ"ט-1969 – לאחר סעיף 12 יבוא:
 תיקון חוק
 המקרקעין

"הגנת הנטוע 12א. לעניין הנטוע – יחול סעיף 12 בכפוף לפקודת היערות".

13. חוק זה ייכנס לתוקף החל מ_____ תוקף

ס' 1:

חוק "ירוק בעיניים" נועד לאגד, להסדיר, לעגן, ולתקן הוראות סטטוטוריות שונות הקשורות לנושא העצים במרחב העירוני. מדובר באסופה של הוראות הקיימות, לצד הצעות תיקון ותוספות רלוונטיות להן, שאמורה לבצע "מעין-קודיפיקציה" של התחום ולעגנו במסגרת חקיקתית אחודה.

פרק ג':

בפקודת היערות ישנם מספר פערים במישורים שונים וביניהם סמכויות פקידי היערות העירוניים, ממשקם עם פקיד היערות הממשלתי, הגדרה מצומצמת מידי של פגיעה בעצים ופגיעה בזכות הערר של הציבור.

ראשית, אין הסדרה לגבי אופן עבודתו וסמכויותיו של פקיד היערות העירוני. פקידי יערות עירוניים כפופים מבחינה מקצועית לפקיד היערות הממשלתי שממנה אותם, וכפופים מבחינה מנהלתית לעירייה שבה הם מועסקים.² הנושא של הכשרה מקצועית לטיפול בעצים לא מוסדר בארץ וכדי להסמך פקיד יערות נדרשת רק הכשרה חד פעמית של 40 שעות ורקע במדעי הצומח.³

שנית, רשויות הרגולציה מבוצעת בפועל בידי פקידי יערות עירוניים. במקרים אלה קיים פוטנציאל מובנה לניגוד עניינים, משום שפקידי היערות מפקחים על אותה הרשות שמעסיקה אותם.

שלישית, יש צורך בעיבוי מערך פקידי היערות העירוניים. פקידי היערות העירוניים המכהנים הם מנהלי אגפים שנושאים בתפקיד ללא גמול כספי. על מנת ליצור מחויבות עירונית לשמירת משאב העצים ראוי ליצור תפקיד ייחודי עם הכשרה מקצועית המוגדרת על ידי פקיד היערות הממשלתי על מנת לשפר את המיומנות המקצועית של גורמי הרשות.

רביעית, קיימת בעיה חמורה בניהול ידע, זמינות נתונים המידע. מערכות המחשוב המשמשות את פקידי היערות מיושנות, והדבר פוגע בניהול, בשקיפות וביכולת הציבור לממש את זכות הערעור. לאזרחים קשה להתעדכן על כך שניתנו רשיונות כריתה לעצים בסביבתם ולרגולטור אין היכולת לבקר כהלכה את תהליכי העבודה. ישנו צורך במערכת חדשה שתיתן מענה לצרכים אלו.

חמישית, יש עניין בהגברת ההרתעה וחזוק ההגבלות, וזאת באמצעות עיצוב מחדש של הגדרות לעץ בוגר, והגדלת הענישה על כריתה או עקירה ללא היתר.

פרק ד':

חוק תכנון ובנייה עבר תיקון שעיגן מנגנוני הגנה על עצים בתיקון 89, אולם, תיקון 101 למעשה רוקן את השינויים הללו מתוכן; התיקונים המוצעים נועדו למצב את חובת ההיוועצות בצורה איתנה יותר, להגדיר מחדש את מאזן הערכים שעל פקידי היערות לשקול ביחס למתן אישורים, ולהגדיר

² https://fs.knesset.gov.il/globaldocs/MMM/b846afe7-1981-e911-80f1-00155d0a9536/2_b846afe7-1981-e911-80f1-00155d0a9536_11_13703.pdf

³ [file:///C:/Users/yonah/Downloads/%D7%90%D7%A8%D7%A5%20%D7%A2%D7%99%D7%A8%20%D7%A6%D7%95%D7%9E%D7%97%20-D7%A6%D7%95%D7%96%D7%96%D7%99%D7%AA%20%D7%94%D7%95%D7%9C%D7%A6%D7%9E%D7%9F%20%D7%92%D7%96%D7%99%D7%AA%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/yonah/Downloads/%D7%90%D7%A8%D7%A5%20%D7%A2%D7%99%D7%A8%20%D7%A6%D7%95%D7%9E%D7%97%20-D7%A6%D7%95%D7%96%D7%96%D7%99%D7%AA%20%D7%94%D7%95%D7%9C%D7%A6%D7%9E%D7%9F%20%D7%92%D7%96%D7%99%D7%AA%20(1).pdf) (ע"מ 27)

הצעת חוק הגנת מסדרונות אקולוגיים במרחב החקלאי, התשפ"א-2021

1. מטרה
מטרתו של חוק זה היא עיגונם ושיפור תפקודם של שטחים חקלאיים כמסדרונות אקולוגיים במדינת ישראל.
2. הגדרות
"מסדרון אקולוגי" – שטח פתוח שאורכו גדול מרוחבו, שאינו נתון לשינויים תדירים במרחב ובזמן, ושמחבר בין שני אזורים טבעיים;
"קישוריות" – מידת העבירות של שטח לבעלי חיים;
"שטח חקלאי" – כהגדרתו בחוק ההתיישבות החקלאית (סייגים לשימוש בקרקע חקלאית ובמים), תשכ"ז-1967, למעט שטח מרעה טבעי;
"אי פליחה" – זריעה בשדה ללא עיבוד;
"התמרת שטחים" – עיבוד שטח טבעי לשטח חקלאי;
"המשרד" – המשרד להגנת הסביבה;
"הרשות" – הרשות לשמירת הטבע והגנים הלאומיים כהגדרתה בחוק גנים לאומיים;
"השר" – השר להגנת הסביבה;
"חוק גנים לאומיים" – חוק גנים לאומיים, שמורות טבע, אתרים ואתרי הנצחה, התשנ"ח-1998.
3. קביעת תקנות
משרד הגנת הסביבה בהיוועצות עם משרד החקלאות וגורמים מקצועיים, יקבע בוועדה תקנות אשר תגדרנה אילו שטחים חקלאיים צריכים להיות מוסבים למסדרונות אקולוגיים, ומהן הדרישות הפרטניות לכל תא שטח לצורך הסבה.
4. הסדרת שטח חקלאי שהוא מסדרון אקולוגי
שטח חקלאי שיוגדר על-ידי המשרד כמסדרון אקולוגי, יהיה כפוף לתקנות שיקבעו על-ידי הוועדה של המשרד.
5.
המשרד יהיה רשאי לדרוש מבעל הקרקע להתאים את השטח החקלאי בהתאם לתקנות כמצוין בסעיף 6(ג) ולתת תגמול לחקלאים שהסבו את שטחם, אם ראה שהנסיבות מצדיקות זאת.

(א) מיפוי והגדרה של שטחים חשובים לקיומם של מסדרונות אקולוגיים;

(ב) עריכת תכנון מפורט של שטחים חקלאיים שהוגדרו שטחים חשובים לקיומם של מסדרונות אקולוגיים. התכנון יעשה בשיתוף פעולה עם בעלי העניין בשטח, לרבות גופים ממשלתיים, גורמים חקלאיים, רשויות מקומיות וכן כל גורם אחר שיש לו זיקה מהותית לשטח;

(ג) השר ינסח תקנות המחייבות הפיכת שטח חקלאי למסדרון אקולוגי תוך היוועצות עם גורמים מהמשרדים המנויים בס' 5 וגורמים מומחים, לרבות נציגי גופי סביבה וחוקרים ומדענים העוסקים בתחומים מתאימים. התקנות יאושרו על-ידי וועדת הפנים ואיכות הסביבה ויכללו:

(1) הימנעות מהתמרת שטחים טבעיים בעלי חשיבות אקולוגית לשטחים חדשים לחקלאות;

(2) בקרה ותכנון ביחס למיקום של מאגרי מים וביוב ואופן בנייתם בהתאם לצרכי מסדרון האקולוגי;

(3) הפחתת שימוש בחומרי ריסוס, בדגש על שטחי השוליים של השדות החקלאיים;

(4) שימור קרקע חקלאית על-בסיס צומח טבע ארצישראלי/טכניקות אי-פליחה;

(5) הצבת גידור ידידותי ועונתי המאפשר מעבר לבעלי חיים;

(6) צמצום בנייה חקלאית וקביעת מיקום לבנייה חקלאית נדרשת תוך התחשבות בהשפעתם על המרחב האקולוגי, תאורה, רעש ותחזוקת המבנה;

(7) הימנעות מהקמת מבנים חקלאיים סמוך לנחלים ולעורקי ניקוז;

(8) תמרוץ חקלאות שאינה מבוססת על חממות;

(9) גיבוש מתווים ייחודיים ופרטניים המותאמים לתאי שטח אקולוגיים שונים.

7. המשרד ייוועץ עם משרד החקלאות והרשות באופן שוטף.

8. הסמכות המנהלית של המשרד מכוח חוק זה לבצע את כל התפקידים המנויים בס' 5 לחוק, תהיה בכפוף לחובת היועצות שוטפת עם משרד החקלאות.

9. השר ימנה וועדה מקצועית בת חמישה חברים וזה יהא הרכבה :

וועדה
מקצועית

(א) נציג המשרד להגנת הסביבה ;

(ב) נציג משרד החקלאות ופיתוח הכפר ;

(ג) המדען הראשי ברשות ;

(ד) חבר הוועדה המדעית-מקצועית של מליאת הרשות שהוא מומחה בתחום האקולוגיה ;

(1ד) לצורך סעיף זה, "מומחה" יוגדר כאדם שהוא בעל תואר שלישי בתחום זה ומכהן כחבר סגל במוסד אקדמאי בישראל בתחום זה.

(ה) נציג ציבור בעל מומחיות בתחום האקולוגיה, לפי המלצת הגופים המנויים בחלק א' לתוספת לחוק ייצוג גופים ציבוריים שעניינם בשמירת איכות הסביבה (תיקוני חקיקה), התשס"ד-2002.

10. הוועדה תקבע את נוהלי עבודתה וסדרי דיוניה, ככל שלא נקבעו על-ידי השר בתקנות.

11. לא ימונה לחברי הוועדה המקצועית מי שהורשע בעבירה פלילית או בעבירת משמעת שמפאת מהותה, חומרתה או נסיבותיה אין הוא ראוי לכהן בוועדה, או שהוגש נגדו כתב אישום או קובלנה בעבירה כאמור וטרם ניתן פסק דין סופי או החלטה סופית בעניינו.

12. הנציגים בוועדה המקצועית שמונו לפי סעיף 9, ימונו לתקופה של ארבע שנים, ורשאי השר להאריך את תקופת כהונתם לתקופת כהונה נוספת, ובלבד שלא יכהנו יותר משתי תקופות כהונה רצופות.

13. הפסקת כהונה לפני תום תקופת כהונה :

(א) חבר הוועדה המקצועית יחדל לכהן לפני תום תקופת כהונתו, בהתקיים אחד מאלה :

(1) הוא התפטר במסירת כתב התפטרות לשר ;

(2) הוא חדל להיות עובד המשרד הממשלתי או הגוף אותו הוא מייצג בוועדה המקצועית ואם הוא נציג ציבור- הוא נתמנה לעובד המדינה.

(ב) השר רשאי להעביר חבר הוועדה המקצועית מכהונתו לפני תום תקופת כהונתו אם חבר הוועדה נעדר בלא סיבה מוצדקת משלוש ישיבות רצופות של הוועדה או מיותר ממחצית הישיבות שקיימה במהלך שנה אחת.

14. (א) לא ימונה ולא יכהן כחבר הוועדה המקצועית מי שעלול להימצא, במישרי או בעקיפין, באופן תדיר, במצב של ניגוד עניינים בין תפקידו כחבר הוועדה לבין עניין אישי שלו או תפקיד אחר שלו ;

(ב) חבר הוועדה המקצועית לא יטפל במסגרת תפקידו בנושא שעלול לגרום לו, במישרין או בעקיפין, במצב של ניגוד עניינים בין תפקידו כחבר הוועדה לבין עניין אישי שלו או תפקיד אחר שלו ;

(ג) נודע לחבר הוועדה המקצועית כי הוא עלול להימצא במצב של ניגוד עניינים כאמור בסעיף קטן (ב) יודיע על כך ליושב ראש הוועדה ולא יטפל בנושא כאמור באותו סעיף קטן.

(ד) בסעיף זה –

"בעל עניין" – כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968.

"טיפול" – לרבות קבלת החלטה, העלאת נושא לדיון, נוכחות בדיון, השתתפות בדיון או עיסוק בנושא מחוץ לדיון.

"עניין אישי" – לרבות עניין אישי של קרובו, עניין של תאגיד שהוא או קרובו בעלי עניין בו, או עניין של גוף שהוא או קרובו הם מנהלים או עובדים אחראים בו.

"קרוב" – בן זוג, הורה, הורה של הורה, בן או בת זוג, אח או אחות וילדיהם, חותן, חותנת, חם, חמות, כלה, נכד או נכדה, לרבות חורגים או כל אדם אחר הסמוך על שולחנו.

15. החלטותיה של הוועדה המקצועית יפורסמו באתר האינטרנט של המשרד והרשות.

מעמדת של 16. שטח חקלאי המוגדר מסדרון אקולוגי :

מסדרונות
אקולוגיים

(א) שטח חקלאי אשר יוגדר כמסדרון אקולוגי ויעמוד בסטנדרטים המותקנים בתקנות יוגדר בתוכנית מתאר ארצית כ"מסדרון אקולוגי" ולא ישונה ייעודו למשך תקופה של כשבע שנים או לחלופין באישור גורם מוסמך של המשרד ;

(ב) המשרד יודיע בכתב לבעל השטח החקלאי או למחזיק בו כי השטח הוגדר כמסדרון אקולוגי על כל המשתמע מכך וכרוך בכך ;

(ג) הכריז המשרד ששטח חקלאי מוגדר כ"מסדרון אקולוגי", תירשם על כך הערה בפנקסי המקרקעין, תימסר הודעה על כך לוועדה המחוזית לתכנון ולבניה וההכרזה תפורסם ברשומות ;

(ד) המשרד ינהל רישום של שטחים חקלאים אלו ויבצע מעקב פרטני באשר לתחזוקת השטח החקלאי, בהינתן ויותאם למסדרון אקולוגי ;

(ה) רצה אדם למכור שטח חקלאי שהוא מסדרון אקולוגי או להעבירו בדרך אחרת, יודיע על כך מראש למשרד ;

(ו) תוך שלושה חודשים מיום קבלת ההודעה כאמור בפסקה (ה) רשאי המשרד לבצע בקרה/הערכה מחודשת של השטח החקלאי ; ולאחר מכן, רשאי בעל השטח החקלאי למכור אותו או להעבירו בדרך אחרת לאחר שהוא או המחזיק בו מסר למשרד בכתב את שמו ומענו של הקונה או של המקבל.

ועדת ערר 17. (א) המשרד יקים ועדת ערר של שלושה, מהם שניים שימנה השר שלא מתוך המשרד ושופט, או מי שכשיר להיות שופט, שימנה שר המשפטים להיות יושב ראש הועדה ;

(ב) הרכב ועדת הערר :

(1) שופט ;

(2) נציג משרד החקלאות ;

(3) מומחה כמוגדר בסעיף 9(ד)(1).

(ג) חבר וועדת הערר ימונה לתקופת כהונה אחת של שבע שנים.

סמכויות ועדת 18. (א) לדון ולהחליט בערר על החלטה של הועדה המקצועית המנויה בערר בסעיף 9.

19. הרואה עצמו נפגע מההחלטות המפורטות להלן, רשאי לערור עליהן לפני ועדת הערר, שתדון ותחליט בעניינו :

(א) הודעה ששטח חקלאי פלוני הוא "מסדרון אקולוגי" ;

(ב) קביעת גבולות השטח המוגדר כ"מסדרון אקולוגי" ;

(ג) דרישות ההתאמה להמרת השטח החקלאי ל"מסדרון אקולוגי" כפי שהוגדרו בסעיף 6(ג).

20. הרשות תהיה אמונה על ווידוא אכיפת התקנות כפי שנקבעו על-ידי משרד החקלאות. בקרה

21. הרשות תפיק דו"חות תקופתיים על כלל השטחים החקלאיים המוגדרים כמסדרונות אקולוגיים אשר ישקפו תמונת מצב עדכנית באשר לתחזוקת המסדרונות האקולוגיים.

22. פקחים : אכיפה

(א) השר להגנת הסביבה ימנה מפקחים מבין עובדי הרשות או עובדי המשרד להגנת הסביבה, שיהיו נתונים להם הסמכויות בפרק זה, כולן או חלקן, לשם פיקוח על ביצוע ההוראות לפי חוק ; בלי לגרוע מכלליות האמור, לפקחים שמונו לפי סעיף 58 לחוק גנים לאומיים יהיו נתונות הסמכויות המנויות בפרק זה ;

(ב) השר להגנת הסביבה רשאי להסמיך מפקחים מבין עובדי המדינה שאינן עובדי המשרד להגנת הסביבה, בסמכויות לפי חוק זה, כולן או חלקן, לשם ביצוע ההוראות לפי חוק זה ;

(ג) על מפקחים שמונו לפי חוק זה יחולו הוראות סעיף 59 לחוק גנים לאומיים, בשינויים המחויבים ;

(ד) לא יתמנה אדם למפקח פרק זה אלא אם כן התקיימו בו כל אלה :

(1) הוא לא הורשע בעבירה אשר מפאת מהותה, חומרתה או נסיבותיה הוא אינו ראוי, לדעת השר, לשמש כמפקח ;

(2) הוא קיבל הכשרה מתאימה בתחום הסמכויות שיהיו נתונות לו לפי חוק זה, כפי שהורה השר ;

(3) הוא עומד בתנאי כשירות נוספים, כפי שהורה השר.

סמכויות פיקוח 23. (א) בלי לגרוע מהוראות סעיף 6(ג), לשם פיקוח על ביצוע ההוראות לפי חוק זה, רשאי מפקח, לאחר שהזדהה בהתאם לאמור בסעיף 21 :

(1) לדרוש מחקלאי שהתאים את שטחו למסדרון אקולוגי למסור לו את שמו ומענו ולהציג בפניו תעודת זהות או תעודה רשמית אחרת המזהה אותו ;

(2) לדרוש מכל אדם למסור לו כל ידיעה או מסמך שיש בהן כדי להבטיח ביצוע הוראות חוק זה או להקל על ביצוען ;

(3) להיכנס לכל שטח חקלאי, בכל עת סביר, ובלבד שלא ייכנס למקום המשמש למגורים על פי צו של בית משפט.

(ב) כל האמור לעיל בכפוף לעקרונות המנהל התקין וחובות הרשות בדין.

24. מפקח לא יעשה שימוש בסמכויות הנתונות לו לפי סימן זה, אלא בעת מילוי תפקידו, ובהתקיים שניים אלה :

(א) הוא עונד באופן גלוי תג או לובש מדים, המזהים את תפקידו ; הוראה זו לא תחול לגבי פעולה של מפקח שיש לקיימה באופן סמוי ;

(ב) יש בידו תעודה החתומה בידי השר או מי שהסמיך לכך, המעידה על תפקידו, שאותה יציג על פי דרישה.

שונות 25. תחולה ותוקף – חוק זה ייכנס לתוקפו החל מ_____

דברי הסבר

בניגוד למדינות רבות בעולם, בישראל אין תכנית סטטוטורית שייעודה העיקרית היא הקמת מסדרונות אקולוגיים ברמה הארצית. מסדרון אקולוגי הוא רצף של שטחים פתוחים המייצרים קישוריות בין שטחים טבעיים ומאפשרים קיום של מחזורי חיים שלמים ומעבר של מגוון רחב של אורגניזמים. הקישוריות הזו הכרחית בשביל להבטיח את קיומם של מינים לאורך זמן. אם שמורות טבע יתקיימו כאיים המנותקים אחד מהשני, לא יתקיים מעבר של בעלי חיים, צמחים ואורגניזמים ביניהן אשר צריכים לנוע לפי אורח חייהם וקצבם. בנוסף, אוכלוסיות מבודדות שיכולת התנועה שלהן מוגבלת, מאופיינות במגוון גנטי נמוך והן יותר רגישות למחלות ולשינויים בתנאי הסביבה. כתוצאה מכך, אוכלוסיות מבודדות הן יותר פגיעות ונתונות בסכנה גבוהה יותר להכחדה.

אתגר השמירה על המגוון הביולוגי בישראל הוא משמעותי נוכח תוכניות הבנייה המועצות במדינה לאור צפיפות אוכלוסין גבוהה והרצון לפיתוח מואץ. לכן, **מטרת החוק** הינה קידום תכנון בנייה באוריינטציה של שימור טבע וממשק של שטחים פתוחים הידידותיים לסביבה, כדי לשמור על המגוון הביולוגי בישראל בשים דגש על השטחים החקלאיים במדינת ישראל.

חוק זה גובש בשים לב לכך שבאזורים רבים ברחבי ישראל, מסדרונות אקולוגיים רבים נשענים על שטחי חקלאות. אולם, בשטחים חקלאיים נעשים פעולות הפוגעות ביכולתם של בעלי חיים לעבור בין המסדרונות השונים כגון הקמת גדרות בלתי עבירות לבעלי-חיים, הקמת חממות וריסוסים שונים הפוגעים במינים המקומיים לשגשג במרחבים הפתוחים.

כיום, ישנה פגיעה מגמתית בצביון הישובים החקלאיים, ופגיעה ניכרת בקרקעות חקלאיות הנובעת מחוק הותמ"ל. החוק נועד לתמרץ את משרד החקלאות ואת האוכלוסייה החקלאית להכיל תקנים אשר יתאימו את השטחים החקלאיים למסדרונות אקולוגיים כתנאי הגנה מפני שינויי ייעוד נוספים וגורפים של קרקע חקלאית בותמ"ל.

פרק א' – תכלית והגדרות

1. תכלית מטרתו של חוק זה היא צמצום ומזעור הפגיעה בסביבה הימית, החופים, ועל הקרקע כתוצאה מדליפות שמנים ודלקים פוסיליים באמצעות הקמת רשות לאומית שאמונה על ניטור שינועם ואחסונם ועל טיפול באירועי דליפה שלהם, תוך עמידה של ישראל בהוראות האמנה הבינלאומית בנושא מוכנות, תגובה ושיתוף פעולה לגבי זיהום שמנים ודלקים (OPRC).

2. הגדרות

"האמנה" – האמנה הבין-לאומית בדבר מוכנות, תגובה ושיתוף פעולה באירועי זיהום ים בשמן, 1990 (OPRC);

"הפקודה" – פקודת מניעת זיהום מי-ים בשמן [נוסח חדש], תש"ס-1980;

"ים" – מימי החופין של ישראל בים התיכון ובים סוף וכן רצועת הים הפתוח, מעבר למימי החופין של ישראל עד למרחק של 200 מילים ימיים מנקודת שפל המים שבחוף;

"המשרד" – המשרד להגנת הסביבה;

"סביבה חופית" – כהגדרתה בחוק שמירת הסביבה החופית, התשס"ד-2004, למעט ים כנרת והתחום הנמדד מקו החוף שלו;

"רשות מקומית" – עירייה או מועצה מקומית שתחומה או חלק מתחומה הוא בסביבה חופית, ולעניין שמורת טבע וגן לאומי שתחומם או חלק מתחומם הוא בסביבה חופית - הרשות לשמירת הטבע והגנים הלאומיים כהגדרתה בחוק גנים לאומיים, שמורות טבע, אתרים לאומיים ואתרי הנצחה, התשנ"ח-1998;

"השר" – השר להגנת הסביבה;

"שירותי חירום" – כל אחד מאלה:

(1) משטרת ישראל;

(2) אגודת מגן דוד אדום בישראל, שהוקמה בחוק מגן דוד אדום, התש"י-1950;

(3) רשות כבאות, כהגדרתה בחוק שירותי הכבאות, התשי"ט-1959;

"שמנים ודלקים פוסיליים": נפט גלמי, מוצרים המיוצרים מנפט גולמי, וכן מוצרי ביניים, לרבות כשהם מהולים במים;

"שינוע" – כל צורת תעבורה בנפח גבוה של חומרים מסוג שמנים ודלקים פוסיליים, לרבות צינורות, ספינות ומיכליות, משאיות, או כל אמצעי אחר, בין אם בינלאומית או פנים-מדינתית;

"אחסון" – כל צורת החזקה של שמנים ודלקים פוסיליים בנפח גבוה באורך קבוע או ממושך, בין אם למטרת אחסון ובין אם למטרת שימוש, לרבות תחנות דלק, תחנות כוח, מחסנים, שדות תעופה, בסיסים צבאיים, או כל אתר אחר בגבולות מדינת ישראל;

"אירוע דליפה" – אירוע, לרבות סדרת אירועים שמקורם אחד, אשר גרם או עלול לגרום לזיהום בשמן או דלק פוסילי של שטח משטחי מדינת ישראל, לרבות הים, הסביבה החופית, או בשטחה הקרקעי של מדינת ישראל, והמחייב פעולת חירום או תגובה מיידית אחרת כדי למנוע, להפסיק או לצמצם את הזיהום;

"נזקי זיהום מתמשך" – מצב דברים שאינו מהווה אירוע דליפה, אך שבמסגרתו נוצר ומתגבר לאורך זמן זיהום סביבתי על ידי שמנים ודלקים פוסיליים, לרבות אחסון לקוי, שימוש מזהם, ועוד;

"מתווה תפעול" – תוכניות פעולה מסודרות להתמודדות עם אירוע דליפה במטרה להכיל ולמזער נזקים, הערוכות לתת מענה למגוון מקסימלי של אירועים שונים;

"ניטור שוטף" – מעקב ופיקוח קבועים ושגרתיים על שינוע ואחסון השמנים והדלקים הפוסיליים בתחומי מדינת ישראל;

"ניטור ממוקד" – מעקב ופיקוח נקודתיים ומוגברים על שינוע ואחסון שמנים ודלקים פוסיליים חריג במימדיו או בפוטנציאל הנזק שלו, בין אם בשל פוטנציאל לנזק חריג ובין אם בשל היתכנות גבוה במיוחד של קרות נזק, בגבולות ישראל ומחוץ להם במידה והשינוע מחוץ לגבולות מייצר סיכון לאירוע דליפה שישפיע, באופן מלא או חלקי, על שטחי המדינה.

פרק ב' – הקמת הרשות ותפקידיה

הקמת הרשות	3.	מוקמת בזה הרשות למניעת זיהום נפט – רשות לאומית לניטור שינוע ואחסון ולתפעול דליפות שמנים ודלקים פוסיליים אשר תפעל לניטור עקבי של שינוע ואחסון שמנים ודלקים פוסיליים ותהווה גוף מקצועי ומוסמך להתמודדות עם דליפותיהם בהתאם להוראות חוק זה; הרשות תפעל במסגרת מדיניות הממשלה ובכפוף להחלטות השר לפי חוק זה.
הגדרה כתאגיד	4.	הרשות היא תאגיד.
הגדרה כגוף מבוקר	5.	הרשות תהיה גוף מבוקר כמשמעותו בסעיף 9(6) לחוק מבקר המדינה, התשי"ח-1958 [נוסח משולב].
מוסדות	6.	הרשות תפעל באמצעות המועצה, המנהל ועובדי הרשות.

תפקידי הרשות 7. תפקידי הרשות יהיו :

- א. ניטור שוטף של שינוע שמנים ודלקים פוסיליים בגבולות מדינת ישראל;
- ב. ניטור שוטף של אחסון שמנים ודלקים פוסיליים בגבולות מדינת ישראל;
- ג. ניטור ממוקד של שינוע שמנים ודלקים פוסיליים בגבולות מדינת ישראל ומחוצה להם כאשר השינוע דורש ניטור ממוקד וצפוי לעבור בתחומה או לייצר סיכון לאירוע דליפה בתחומה;
- ד. גיבוש מתווי תפעול לאירועי דליפה, תוך הגדרה וסיווג של אירועי דליפה ועיצוב מתווים ייעודיים;
- ה. יישום ואכיפה של פקודת מניעת זיהום מי-ים בשמן, ולשם כך:
 - ה1. כל הסמכויות והתפקידים המנויים והמוסמכים מכוח הפקודה – יהיו בידי הרשות, למעט תפקידים וסמכויות שבסמכות השר;
 - ה2. הקרן למניעת זיהום מי-ים כהגדרתה בפקודה תיכנס בגדרי תקציבי הרשות אך שמה ישונה ל"קרן למניעת זיהום נפט";
 - ה3. בכל מקרה של התנגשות אפשרית בין הוראות או סמכויות מכוח הפקודה להוראות או סמכויות בחיקוק זה – תפורש ככל האפשר בצורה שאינה מייצרת סתירה; במידה ואין אפשרות לפרשנות הולמת שאינה מייצרת סתירה – יחולו הוראות חוק זה.
- ו. תפעול אירועי דליפה, לרבות:
 - ו1. תפעול עצמאי על ידי הרשות;
 - ו2. תיאום בין גורמי ממשלה לשם תפעול האירוע;
 - ו3. תיאום בין גורמים לא-ממשלתיים לשם תפעול האירוע;
 - ו4. תיאום עם גופים מקבילים או רלוונטיים חוץ מדינתיים, לרבות גופים מדינתיים זרים, גופים לא מדינתיים זרים, וגופים בינלאומיים, לשם תפעול האירוע בשיתוף פעולה עם משרד החוץ.
- ז. אכיפת כללי אחסון ותפעול נזקי זיהום מתמשך;
- ח. חקירת אירועי דליפה;
- ט. לקדם, לתכנן ולקיים פעילות הסברה וכל פעילות אחרת, במטרה להגביר את מודעות הציבור בנושא הסיכונים, וההתמודדות הנכונה עם אירועי דליפה;
- י. גיבוש עמדות, חוות דעת, ותצפיות והצגתם בפני השר, הממשלה, או הכנסת;

יא. למלא כל תפקיד אחר שהוטל עליה לפי חוק זה.

8. גיבוש
והגשת
תכניות

- א. הרשות תגבש ותגיש לשר ולשר האוצר, לאישורם, תכנית רב-שנתית לניטור אפקטיבי של שינוע ואחסון שמנים ודלקים פוסיליים ושל היערכות לאירועי דליפה, ותכניות שנתיות ליישומה;
- ב. הרשות תגיש לשר ולשר האוצר, בתום כל שנה, דין וחשבון כולל על ביצוע התכנית השנתית;
- ג. השר יגיש לממשלה ולוועדת הכלכלה של הכנסת, עד 31 במרס בכל שנה, דין וחשבון על ביצוע התכנית השנתית בידי הרשות במהלך שנת התקציב שקדמה למועד הדיווח; הדין וחשבון יובא לידיעת הציבור בדרך שורה השר;
- ד. ראש הממשלה ידווח לכנסת, עד 31 במרס בכל שנה, על ביצוע התכנית השנתית בידי הרשות ועל ההתקדמות בהשגת היעדים שנקבעו בתכניות לפי סעיף זה, במהלך שנת התקציב שקדמה למועד הדיווח.

9. חובות
דיווח
שירות

- א. נוסף על הוראות סעיף 8, תמסור הרשות לשר, לפי דרישתו, בתוך זמן סביר, דיווחים נוספים על פעילותה;
- ב. השר רשאי לדרוש מהרשות להביע את עמדתה בענין מסוים המצוי בתחום פעילותה, כפי שיפרט בדרישה; דרש השר כאמור, תדון הרשות באותו ענין ותגיש לשר את עמדתה בתוך שלושים ימים מיום קבלת הדרישה או בתוך מועד סביר אחר שנקבע בה.

10. אין בסמכויותיה ובתפקידיה של הרשות לפי חוק זה כדי לפגוע בסמכויות הנתונות דינים לאחר, לפי כל דין, למעט האמור בסעיף 7(ה).

פרק ג' – מועצת הרשות

11. הרכב
המועצה

- א. המועצה תהיה בת שישה עשר חברים, שתמנה הממשלה, על פי הצעת השר, והם:

- (1) נציג השר ;
 - (2) נציג שר האוצר ;
 - (3) נציג שר הפנים ;
 - (4) נציג שר האנרגיה ;
 - (5) נציג שר הביטחון ;
 - (6) נציג שר החוץ ;
 - (7) עשרה נציגי ציבור בעלי ידע וניסיון בתחום מתחומי פעולתה של הרשות.
- ב. חברי המועצה שהם נציגי השרים, ימונו מקרב עובדי משרדיהם של אותם שרים.
- ג. הרכב חברי המועצה שהם נציגי הציבור ישקף, במידת האפשר, את מגוון תחומי פעולתה של הרשות ; חברי המועצה כאמור לא יהיו עובדי המדינה.
- ד. חברי המועצה יהיו תושבי ישראל.
- ה. הודעה על מינוי המועצה והרכבה תפורסם ברשומות.
12. ראש המועצה
- א. השר, באישור ראש הממשלה, ימנה את יושב ראש המועצה, מבין חברי המועצה שהם נציגי הציבור, ורשאי השר למנות, באישור כאמור, מבין אותם חברי המועצה, ממלא מקום קבוע ליושב ראש המועצה.
- ב. הודעה על מינוי יושב ראש המועצה וממלא מקומו תפורסם ברשומות.
13. משך כהונה תקופת כהונתו של חבר המועצה תהיה ארבע שנים, וניתן לשוב ולמנותו לתקופת כהונה אחת נוספת.
14. תפקידי המועצה הם :
- (1) להתוות את קווי הפעולה של הרשות ;
- (2) להנחות את המנהל במילוי תפקידיו ולפקח על ביצוע מדיניות הרשות ותכניותיה ;
- (3) לאשר את התקציב השנתי של הרשות, וכן לאשר את התכנית הרב-שנתית, התכניות השנתיות והדין וחשבון הכולל האמורים בסעיף 9, הכל בטרם יוגשו לאישור השר ;

(4) לפקח על פעילותה השוטפת של הרשות, ובכלל זה לדרוש מהמנהל דיווחים על פעילותה כאמור.

15. ישיבות

א. ישיבות המועצה יתקיימו אחת לחודש, לפחות, אלא אם כן החליטה המועצה, בנסיבות מיוחדות, אחרת.

ב. המועצה תקיים ישיבה מיוחדת אם דרשו זאת שליש מחבריה לפחות; נדרשה ישיבה כאמור, תתקיים הישיבה בתוך שבעה ימים מיום הדרישה, אלא אם כן נדרש לקיימה, בנסיבות העניין, בתוך זמן קצר יותר; בישיבה תדון המועצה בנושאים המפורטים בדרישה.

ג. יושב ראש המועצה יזמן את הישיבות ויקבע את זמן, מקומן וסדר יומן.

16. מנין
הישיבות

א.

(1) המנין החוקי בישיבות המועצה הוא תשעה חברים ובהם יושב ראש המועצה או ממלא מקומו;

(2) משנפתחה הישיבה במנין חוקי, יהיה המשך הישיבה כדין בכל מספר נוכחים, ובלבד שבעת קבלת ההחלטות נכחו שמונה חברים לפחות ובהם יושב ראש המועצה או ממלא מקומו;

(3) לא היה מנין חוקי בעת שנפתחה ישיבת המועצה, רשאי יושב ראש המועצה לדחותה במחצית השעה; עברה מחצית השעה האמורה, תהיה הישיבה כדין בכל מספר של נוכחים, ואולם על קבלת ההחלטות יחולו הוראות פסקה (2).

ב. החלטות המועצה יתקבלו ברוב דעות של החברים המשתתפים בהצבעה; היו הדעות שקולות, יכריע יושב ראש המועצה, ובהעדרו – ממלא מקומו.

ג. המועצה תקבע את סדרי עבודתה, ככל שלא נקבעו לפי חוק זה.

17. שימור
סמכות קיום המועצה, סמכויותיה ותוקף החלטותיה, לא ייפגעו מחמת שנתפנה מקומו של חבר המועצה, או מחמת ליקוי במינויו או בהמשך כהונתו.

18. ניגוד
עניינים

א. חבר המועצה יימנע מהשתתפות בדיון ומהצבעה בישיבות המועצה, אם הנושא הנדון עלול לגרום לו להימצא, במישרין או בעקיפין, במצב של ניגוד עניינים בין תפקידו כחבר המועצה לבין ענין אישי שלו, או לבין תפקיד אחר שלו, למעט תפקידו בגוף שאותו הוא מייצג במועצה; חבר

המועצה לא יטפל במסגרת תפקידו בנושא כאמור, גם מחוץ לשיבות המועצה.

ב. התברר לחבר המועצה כי נושא הנדון בישיבת המועצה עלול לגרום לו להימצא במצב של ניגוד עניינים כאמור בסעיף קטן (א), יודיע על כך ליושב ראש המועצה.

ג. לענין סעיף זה, אחת היא אם מילוי התפקיד האחר הוא בתמורה או שלא בתמורה.

ד. בסעיף זה –

"בעל ענין", בגוף – מנהל או עובד אחראי באותו גוף, או מי שיש לו חלק העולה על 5% בהון או ברווחים של גוף כאמור ;

"ענין אישי", של חבר המועצה – לרבות ענין אישי של קרובו או ענין אישי של גוף שחבר המועצה או קרוב שלו, הם בעלי ענין בו ;

"קרוב" – בן זוג וכן הורה, הורי הורה, אח, צאצא, צאצא של בן זוג ובני זוגם של כל אחד מאלה, או אדם אחר הסמוך על שולחנו של חבר המועצה, וכן סוכן, שותף, מעביד או עובד של חבר כאמור.

היקשרות 19.

פרטית

עם

הרשות

א. חבר המועצה, קרובו, סוכנו או שותפו, או תאגיד שאחד מהאמורים הוא בעל ענין בו, לא יתקשרו עם הרשות בעסקה ולא יקבלו ממנה תקציב לצורך ביצוע פעולות בתחום פעילויות הרשות, אלא אם כן התיר זאת השר, באישור הממשלה, ובתנאים שהתיר.

ב. הודעה על היתר לפי סעיף קטן (א) תפורסם ברשומות.

ג. בסעיף זה –

"בעל ענין" – כהגדרתו בסעיף 19(ד) ;

"קרוב" – בן זוג וכן הורה, ילד, אח, ובני זוגם של כל אחד מאלה.

גמול 20.

א. חבר המועצה שאינו עובד המדינה, עובד גוף מתוקצב או עובד גוף נתמך, זכאי לקבל מהמועצה גמול בעבור השתתפות בישיבות המועצה לפי הוראות סעיף קטן (ג), ובלבד שאינו זכאי לקבל תמורה בעבור ההשתתפות ממקור אחר.

ב. חבר המועצה שאינו זכאי לגמול לפי הוראות סעיף קטן (ג), זכאי לקבל מהמועצה החזר הוצאות שהוציא לצורך השתתפות בשיבות המועצה, לפי הוראות סעיף קטן (ג), ובלבד שאינו זכאי לקבל החזר הוצאות ממקור אחר.

ג. השר, בהסכמת שר האוצר, יקבע כללים ותנאים שלפיהם ישולם גמול והחזר הוצאות לחבר המועצה בהתאם להוראות סעיפים קטנים (א) ו-(ב) ואת שיעוריהם.

ד. בסעיף זה, "עובד המדינה", "עובד גוף מתוקצב" ו"עובד גוף נתמך" – כהגדרתם בסעיף 32 לחוק יסודות התקציב, התשמ"ה-1985.

גמול
יושב
ראש
20א.

א. יושב ראש המועצה או ממלא מקומו הקבוע שמתקיימים לגביו התנאים שנקבעו לפי סעיף קטן (ב), זכאי לקבל מהמועצה גמול סביר בשיעור שלא יעלה על השיעור המרבי שנקבע לפי אותו סעיף קטן.

ב. השר, בהסכמת שר האוצר, יקבע את התנאים לתשלום גמול כאמור בסעיף קטן (א) וכן את השיעור המרבי שלו.

ג. יושב ראש המועצה או ממלא מקומו הקבוע הזכאי לגמול לפי סעיף זה, לא יהיה זכאי לגמול או להחזר הוצאות לפי סעיף 21.

ד. הודעה על הענקת גמול לפי סעיף זה תפורסם ברשומות.

החלת דיני
עובדי
מדינה
21. חברי המועצה שאינם עובדי המדינה, דינם כדין עובדי המדינה לענין חיקוקים אלה:

(1) חוק הבחירות לכנסת [נוסח משולב], התשכ"ט-1969 ;

(2) חוק שירות המדינה (סיווג פעילות מפלגתית ומגבית כספים), התשי"ט-1959 ;

(3) חוק שירות הציבור (מתנות), התש"ס-1979 ;

(4) חוק העונשין, התשל"ז-1977 – ההוראות הנוגעות לעובדי הציבור ;

(5) פקודת הראיות [נוסח חדש], התשל"א-1971 ;

(6) פקודת הנזיקין [נוסח חדש] ;

(7) חוק שירות הציבור (הגבלות לאחר פרישה), התשכ"ט-1969.

- א. חבר המועצה יחדל לכהן בה לפני תום תקופת כהונתו, באחת מאלה:
- (1) הוא התפטר במסירת כתב התפטרות לממשלה, באמצעות השר;
 - (2) נבצר ממנו דרך קבע למלא את תפקידו, והממשלה, לפי הצעת השר, העבירה אותו מכהונתו בהודעה בכתב;
 - (3) נתקיימה בו אחת הנסיבות הפוסלות אדם מלהיות חבר המועצה;
 - (4) אם נתמנה כחבר מקרב הציבור – הוא נתמנה עובד המדינה, ואם נתמנה כעובד המדינה – הוא חדל להיות עובד המשרד הממשלתי שבו עבד בעת מינויו;
 - (5) הוא הורשע בעבירה שמפאת מהותה, חומרתה או נסיבותיה אין הוא ראוי לכהן כחבר המועצה;
 - (6) השר, לאחר התייעצות עם המועצה, ולענין יושב ראש המועצה – בהסכמת ראש הממשלה, קבע, באישור הממשלה, כי הוא אינו ממלא את תפקידו כראוי.
- ב. נעדר חבר המועצה, בלא סיבה מוצדקת, משלוש ישיבות רצופות של המועצה או מחמש ישיבות בשנה אחת, רשאית הממשלה, על פי הצעת השר, לבטל את מינויו.
- ג. הוגש כתב אישום נגד חבר המועצה בעבירה שמפאת מהותה, חומרתה או נסיבותיה אין הוא ראוי לכהן במועצה, רשאית הממשלה, על פי הצעת השר, להשעות את החבר מכהונתו עד למתן פסק דין סופי בענינו, ולמנות לו ממלא מקום לתקופת ההשעיה בהתאם להוראות סעיפים 12 ו-13, לפי העניין.
- ד. לא יושעה חבר המועצה לפי סעיף קטן (ג), אלא לאחר שניתנה לו הזדמנות להביא לפני השר את טענותיו לעניין ההשעיה, בתוך תקופה שהורה השר.

פרק ד' – מנהל הרשות ועובדיה

- א. השר ימנה את מנהל הרשות, על פי הצעת המועצה לאחר שקיימה הליך לאיתור מועמדים; הודעה על מינוי המנהל תפורסם ברשומות.

ב. תקופת כהונתו של המנהל תהיה ארבע שנים ורשאי השר, בהתייעצות עם המועצה, לשוב ולמנותו לתקופת כהונה אחת נוספת.

כשירות לתפקיד 24. כשיר לכהן כמנהל, תושב ישראל שמתקיימים בו שני אלה :

(1) הוא בעל תואר אקדמי מוכר מאת מוסד להשכלה גבוהה שהוכר לפי סעיף 9 לחוק המועצה להשכלה גבוהה, התשי"ח-1958, באחד המקצועות האלה : מדעי הסביבה, כלכלה, משפטים, מינהל עסקים, ראיית חשבון או מקצוע אחר שבתחום פעילותה של הרשות ;

(2) הוא בעל ניסיון מצטבר של חמש שנים לפחות בתפקיד בכיר בתחום הניהול של תאגיד בעל היקף עסקים משמעותי, או בתפקיד בכיר בשירות הציבורי.

תפקידי המנהל 25.

א. המנהל אחראי לניהול השוטף של עניני הרשות, בהתאם להחלטות המועצה.

ב. בכפוף להוראות חוק זה ולהחלטות המועצה, יהיו למנהל כל הסמכויות הדרושות לניהול הרשות, ובכלל זה הסמכות לייצג את הרשות בכל תפקיד מתפקידיה ולחתום בשמה, יחד עם חשב הרשות, על הסכמים או מסמכים אחרים.

הפסקת כהונה 26. המנהל יחדל מלכהן לפני תום תקופת כהונתו, באחת מאלה :

(1) הוא התפטר במסירת כתב התפטרות לשר, באמצעות המועצה ;

(2) נבצר ממנו, דרך קבע, למלא את תפקידו, והשר, לפי הצעת המועצה או לאחר התייעצות עמה, העביר אותו מכהונתו בהודעה בכתב ;

(3) נתקיימה בו אחת הנסיבות הפוסלות אדם מלהיות מנהל הרשות ;

(4) הוא הורשע בעבירה שמפאת מהותה, חומרתה או נסיבותיה, אין הוא ראוי לכהן כמנהל הרשות ;

(5) השר, לפי הצעת המועצה או לאחר התייעצות עמה, קבע כי הוא אינו ממלא את תפקידו כראוי.

קבלת עובדים 27. סדרי קבלתם של עובדים ברשות יהיו כשל עובדי המדינה, בשינויים שתאשר הממשלה.

החלת דיני 28. עובדי הרשות דינם כדין עובדי המדינה לענין החיקוקים המנויים בסעיף 22, וכן, בשינויים המחויבים, לענין חוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג-1936.

פרק ה' – תקציב הרשות

תקציב
שנתי 29.

א. הרשות תכין ותגיש לשר ולשר האוצר, לאישורם, לא יאוחר מ-31 ביולי בכל שנה, את הצעת התקציב של הרשות לגבי שנת התקציב הבאה.

ב. התקציב השנתי לפעילותה של הרשות ימומן מתקציב המדינה ומכל תשלום המתקבל לפי חוק זה.

ג. חלקו של התקציב השנתי מתוך תקציב המדינה, בהתאם להוראת סעיף קטן (ב), ייקבע בחוק התקציב השנתי של המדינה, בתחום פעולה נפרד במסגרת תקציב משרד הגנת הסביבה.

ד. על אף האמור בסעיף קטן (ב), רשאית הרשות לקבל הכנסות נוספות, לרבות תרומות, עיזבונות ומענקים, מעבר לאמדין שנקבע בתקציב השנתי, והכל בהתאם להוראות שקבע השר באישור שר האוצר; קיבלה הרשות הכנסות כאמור, תהא רשאית לשלם ולהתחייב גם מתוך סכומים אלה, לאחר שאושרו כדין כתקציב נוסף, וניתנה על כך הודעה לשר; קיבלה הרשות כספים מגוף מבוקר כמשמעותו בסעיף 9(1), (2), (4) ו-5 לחוק מבקר המדינה, התשי"ח-1958 [נוסח משולב], מעבר לאמדין שנקבע בתקציב השנתי, תהא הרשות רשאית לשלם ולהתחייב כאמור, אם ההוצאה אושרה כדין בתקציב הגוף המבוקר, וניתנה על כך הודעה לשר ולשר האוצר.

דו"ח
תקציבי 30.

הרשות תערוך ותגיש לשר ולשר האוצר, לא יאוחר משישה חודשים מתום כל שנה, דין וחשבון לענין ביצוע התקציב ולענין הכנסות הרשות והוצאותיה, באותה שנה; הרשות תעביר עותק של הדין וחשבון לוועדת הכלכלה של הכנסת.

31.

גופים אשר הרשות העבירה להם תקציב לצורך ביצוע פעולות בתחומי פעולותיה, לפי חוק זה, יגישו לרשות, אחת לשישה חודשים, דין וחשבון בדבר ביצוע התקציב האמור.

פרק ו' - ניטור

32.

הרשות תהיה אמונה על ניטור שוטף וניטור ממוקד כהגדרתם בחוק זה בכל נושא הקשור בתחום פעולתה.

33. הרשות תפעל בשיתוף פעולה עם שירותי החירום, רשויות מדינה, וכל גוף אחר שנדרש לצורך מימוש תכליות הניטור האמורות בס' 32.

34.

א. אופן ניהול הניטור השוטף והניטור הממוקד ייקבעו בתקנות שייקבעו על ידי השר תוך היוועצות במועצת הרשות כהגדרתה בחוק זה, ויועברו לאישור ועדת הפנים והגנת הסביבה;

ב. אופן ניהול הניטור השוטף והניטור הממוקד ייקבעו בתקנות שייקבעו על ידי השר תוך היוועצות במועצת הרשות כהגדרתה בחוק זה, ויועברו לאישור ועדת הפנים והגנת הסביבה;

ג. התקנות ייקבעו תוך מתן חשיבות מיוחדת לערכן הרב של היערכות ומעקב אחרי סיכונים, ושל חשיבות היכולות לזהות גורמים אחראים בצורה מיידית;

ד. תקנות כאמור לעיל יוגשו לאישור הועדה תוך שלושה חודשים ממועד תחילת חוק זה.

פרק ז' - תפעול

35. הרשות תהיה אמונה על הכנת תוכניות פעולה לאירועי דליפה שונים, ועל תפעולם, כהגדרתם בחוק זה.

36.

א. הרשות תפעל בשיתוף פעולה עם שירותי החירום, רשויות מדינה, רשויות מקומיות, וכל גוף אחר שנדרש לצורך מימוש תכליות הניטור האמורות בס' 35;

ב. הרשות תהיה בעלת סמכות עליונה ביחס לתפעול בשטח של אירועי דליפה כהגדרתם בחוק זה, למעט אם נקבע אחרת בעניין נקודתי על ידי הממשלה, השר, או מנהל הרשות.

37.

א. הליכי גיבוש תוכניות הפעולה ייקבעו בתקנות שייקבעו על ידי השר תוך היוועצות במועצת הרשות כהגדרתה בחוק זה, ויועברו לאישור ועדת הפנים והגנת הסביבה;

ב. התקנות ייקבעו תוך מתן חשיבות מיוחדת לערכה הרב של היערכות מראש, יצירת מתווי פעולה מוכרים, ומוכנות לוגיסטית;

ג. תקנות כאמור לעיל יוגשו לאישור הועדה תוך שישה חודשים ממועד תחילת חוק זה.

38.

א. נהלי עבודה בשטח בתפעול אירועי דליפה לסוגיהם השונים ייקבעו על ידי מנהל הרשות תוך היוועצות בגורמי המקצוע השונים בה, ויועברו לאישור מועצת הרשות;

ב. הנהלים ישימו דגש על בטיחות העוסקים בתפעול, לרבות אלו שאינם אנשי הרשות, בטיחות עוברי אורח, שימור הסביבה ומזעור נזקים;

ג. נהלי עבודה כאמור לעיל יוגשו לאישור המועצה תוך חודשיים ממועד מינוי המנהל.

פרק ח' – הוראות שונות

סמכויות 39.

א. השר ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי להתקין תקנות לביצועו.

ב. תקנות לפי חוק זה יהיו באישור ועדת הכלכלה של הכנסת.

תחולה ותוקף 40. חוק זה ייכנס לתוקפו החל מ_____

דברי הסבר

ס' 1: מדינת ישראל חברה באמנת OPRC הקובעת הוראות להיערכות וטיפול בדליפות שמנים ודלקים פוסיליים, חקיקה זו נועדה לקדם את עמידתה של ישראל במחויבותיה במסגרת אמנה זו, אך חשוב מכך, מחויבותיה כלפי ארצנו והחיים בה. בהיותה "אי" במובנים של בידוד ונגישות קרקעית, מערך האספקה הדלקית של מדינת ישראל מבוסס בעיקרו על שינוע ימי באוניות וצינורות, ובתוך ישראל על מערך צינורות נרחב. אירועים רבים בעולם, כולל דליפה חמורה שאירעה לחופי המדינה זה מכבר, מלמדים על חשיבות הניטור של מערכי שינוע כאלו, ועל חיוניות ההיערכות לדליפות באמצעות תוכניות פעולה ייעודיות וגופים סטטוטוריים מיומנים וערוכים – זאת כדי למנוע ככל האפשר אירועים של דליפות, לקצר זמנים מקרות אירועים אלו לגיבוש תגובה, לזהות אחראים, ולטפל בצורה המיטבית בתוצאותיהם. דליפות אלו מזיקות בצורה קשה למערכות האקולוגיות, ובנוסף מייצרות נזקים בריאותיים וכלכליים משמעותיים. ביטחונם ועתידם של המדינה ואזרחיה תלויים בהיערכות לסיכונים מסוג זה, שיאפשרו שמירה על "עורקי האנרגיה" החיוניים שלנו מחד, ועל נופי המדינה, המאזן האקולוגי, בריאות הציבור, וכלכלת המשק מאידך.

ס' 3-6: הסעיפים הללו הם סעיפים סטנדרטיים שתכליתם הקמת רשות לאומית כדין ובאופן מסודר.

ס' 7: סעיף זה מונה את תפקידי הרשות השונים, ומהווה במידה רבה את "עקרונות היסוד" שלה.

א-ב: מגדירים את תכליות הניטור השותף, דהיינו, מעקב קבוע אחר שינוע ואחסון "יומיומיים" של דלקים ושמונים בגדרי המדינה. התפקיד מהדהד את אמנת OPRC ואת פקודת מניעת זיהום מי ים הנוגעות לשינוע דלקים בים, כמו גם את הצעת חוק זיהום קרקע, הנוגעת לאחסון דלקים במדינה.

ג: לפרקים מתרחשים שינועים מאסיביים או מסוכנים יותר של חומרים מזהמים אלו, בעיקר בדרך הים (בשל היותה של ישראל מדינת חוף ובשל הגבול עם תעלת סואץ, אך גם בדרך הקרקע במסגרת פרויקטים גדולים או עבודת הצבא; מטרת סעיף זה היא לדגיש את חשיבות המעקב הצמוד במקרים מסוכנים במיוחד כגון דא. בנוסף, לעיתים שינועי דלק בים שכלל אינם עוברים בשטחה הימי של מדינת ישראל יכולים להוות מוקדי סיכון משמעותיים, שבמידה ויתרחש ישפיע גם על שטחה הימי של מדינת ישראל, ולכן חשוב לא להגביל את הניטור הממוקד רק לשטחי המדינה.

ד: הטמעה של הצעת חוק התלמ"ת, שמדגישה את חשיבות התכנון וההיערכות

ה: פקודת מניעת זיהום מי-ים בשמן אמורה "להיבלע" בחקיקה זו, ומשכך הסעיף בנוי להעברת המנגנונים והתפקידים המצויים בה לרשות.

ו: חלק חשוב מתכלית הרשות הינו אלמנט התפעול – הרשות אינה רק גוף מנטר, מתכנן, ואוכף – אלא אמורה להוות מוקד ידע ומומחיות בתחומי עבודתה ולהוות גוף שיאגד את כל הפעולות הנדרשות וכל הגופים המעורבים להתמודדות עם אירועי דליפה בצורה מסודרת ומקצועית.

ז-ח: הרשות תהווה גוף אוכף וחוקר לתחומי עיסוקה.

ט-יא: תפקידים שיוריים הנוגעים לתחום עיסוקה של הרשות, כגון חינוך והסברה, גורם סיוע וייעוץ מקצועי לגופי הממשל ועוד

ס' 8-9: ככל רשות ציבורית, הרשות מחוייבת בניסוח תוכניות ומתן ודין וחשבון במסגרת מהותה המדינתית.

ס' 10: מגלם את הרצון לגלם בחקיקה הסדרים קיימים תוך שמירת המנגנונים שהוקמו מכוח פקודת מניעת זיהום מי ים

ס' 11: הקמת מועצת הרשות, שתכלול גורמים מהמשרדים הרלוונטיים ביותר כמפורט בסעיף

ס' 12-22: הקמת מועצה של גוף ציבורי כנהוג בחקיקה

ס' 23-28: מינוי מנהל ועובדי רשות ציבורית כנהוג בחקיקה

ס' 29-31: קביעת תקציב כנהוג בחקיקה

ס' 32-38: מטילים על הרשות ועל השר חובה לעגן את נהלי עבודת הרשות בתקנות, ולהעבירן לאישור, במועד סביר מכניסת החוק לתוקף. אין עניין לקבוע בחקיקה נהלי עבודה פרטניים ומקצועיים שדורשים בקיאות, התמחות, וירידה לפרטי-פרטים, אלא עדיף להטיל את הכנתם על גורמי הרשות שעוסקים במלאכה.

יחס לחקיקות והצעות קיימות:

- פקודת מניעת זיהום מי ים⁶ – ניסיון לתכלל את המצוי בפקודה במסגרת החוק הקיים תחת סעיף 7(ו)
- הצעת חוק התלמת⁷ – ניסיון לייצר מנגנון מקביל להצעת התלמת, אך על בסיס רשות ממשלתית ייעודית. הרעיון של הצעת התלמת הוא ייצור סיווג ותוכנית פעולה נרחבת לאירועי דליפות שונים, דבר שחוק זה מטיל על הרשות שתקום מכוחו
- הצעת חוק זיהום קרקע⁸ – ניסיון לייצר את המשטר המקודם בהצעה ביחס לשמנים ודלקים באמצעות בניית רשות מנטרת, ההרחבה של הרשות לניטור ואחסון מנוסחים קודמים שכללו רק ניטור משקפת את הניסיון לבטא את תכלית הצ"ח זיהום קרקע בצורה יעילה יותר; הוספת המושג "נזקי זיהום מתמשך" והמטרות המוגדרות הנוגעות בו נועדו למטרה דומה

⁶ https://www.gov.il/he/departments/legalInfo/marine_water_pollution_prevention_ordinanc1980

⁷ חוק התלמ"ת, מדוע חשוב לאשרו ומה צריך לתקן בו?

⁸ הצעת חוק מניעת זיהום קרקע ושיקום קרקעות מזוהמות, התשע"א-2011

הצעת חוק קידום האיכות האקלימית של המרחב העירוני באמצעות תמרוץ חיובי ליצירת ותחזוקת ריאות ירוקות על גגות, התשפ"א-2021 ("גגות ירוקים")

1. מטרה
מטרתו של חוק זה היא יצירת "ריאות ירוקות" במרחב העירוני על גגות של בתים ובניינים באמצעות תמרוץ חיובי של הדיירים להקים ולתחזק באופן וולונטרי "גגות ירוקים" ותגמולם בהטבות ארנונה.
2. הגדרות
"ריאה ירוקה" – שטח עשיר בצמחיה ירוקה, למשל חורשה או גינה; כינוי לשטח פתוח בתחומי שטחים עירוניים בנויים;
"גג ירוק" – ריאה ירוקה המוקמת ומתוחזקת בהתאם לתנאים המנויים בחוק זה על גגו של בניין במרחב העירוני;
"נכסים" – בנינים וקרקעות שבתחום העיריה, תפוסים או פנויים, ציבוריים או פרטיים, למעט רחוב;
"בעל" – לרבות אדם המקבל, או הזכאי לקבל, הכנסה מנכס, או שהיה מקבלה אילו היה הנכס נותן הכנסה, בין בזכותו הוא ובין כבא כוח או כנאמן, בין שהוא הבעל הרשום של הנכס ובין שאיננו הבעל הרשום, וכולל שוכר או שוכר משנה ששכר נכס לתקופה שלמעלה משלוש שנים;
"השר" – שר הפנים;
"תגמול" – הטבת ארנונה שניתנה מכוח חוק זה;
"בעל מקצוע מתאים" – אדריכל, מהנדס, אדריכל נוף או כל בעל מקצוע אחר המוכשר לביצוע התפקידים המנויים בחוק.
3. הקמת גג ירוק ותגמול
התנאים לקבלת תגמול יהיו:
(א) 50% משטח הגג חייב להיות מכוסה על ידי צמחייה.
(ב) 80% משטח הצמחייה חייב להיות מכוסה על ידי צמחים העמידים לבצורת.
(ג) אישור בעל מקצוע מתאים לגבי תקינותה של השכבה הצמחית ושל תשתית הגג הירוק, לרבות:
(1) קירוי עמיד למים התואם את תקני הבנייה והבטיחות מאש;
(2) שכבת בידוד החוצצת בים השורשים לבין גג המבנה, והתואמת את תקני האנרגיה, האש והבנייה;
(3) שכבת ניקוז התואמת את תקנון התכנון והבנייה ושפתחיה נגישים לבדיקה;
(4) מתחם גידול הכולל אדמה טבעית או מדומה שעומקה לפחות שני סנטימטרים;
(5) תכנית מתאר ותחזוקה הכוללת:
א. בדיקה חצי שנתית;
ב. תוכניות להחלפת צמחים;
ג. בדיקה חודשית של ניקיון דרכי הניקוז;
ד. תוכנית מתאר כללית של הגג הירוק.
(ד) התוכנית תהיה לתקופה של לפחות שנתיים מסיום הקמת הגג הירוק.

- גגות ירוקים משולבים
4. (א) בגג חדש שייבנה, לא ייספר החלק המוקצה לצורך ייצור אנרגיה סולרית בהתאם לסעיף 4א158 בחוק התכנון והבנייה כחלק מהגג לצורך חישוב התגמול.
- (ב) בגג שאינו מחוייב להקצאת שטחים לתשתיות סולריות בכפוף לסעיף 4א158 בחוק התכנון והבנייה, ייחשב השטח המוקדש לתשתיות אנרגיה סולרית כחלק מהשטח הממומש כגג ירוק, גג שבו השטח המוקדש לתשתיות אנרגיה סולרית מגיע לכדי המקסימום האפשרי למטרה זו יקבל תגמול משופר כאמור בסעיף 6.
- תגמול
5. (א) בעל נכס אשר עומד בתנאים לקבלת תגמול, ויגיש למשרד פקיד היעירות העירוני בקשה כנדרש בסעיף 8 לחוק זה, יהיה זכאי להטבה של 0.5% הנחה בארנונה ארנונה על כל 10% של שטח גג ירוק לשנתיים ממועד אישור הבקשה.
- (ב) בעל נכס שחלפו שנתיים ממועד האישור יהיה זכאי להמשיך לקבל תגמול שנתי בגובה המצוין בסעיף קטן א, למשך תקופה של עד שלוש שנים; בעל נכס שקיבל תגמול למשך תקופה של חמש שנים ורוצה להמשיך לקבלה – יגיש בקשה חדשה כמפורט בסעיף 8.
- תגמול משופר
6. גג שבו מתקיימים התנאים לגג ירוק והממצה את שטח תשתיות האנרגיה הסולרית כמתואר בסעיף 3א(ב), יקבל תגמול ביחס של 150% מהתגמול שלו הוא זכאי מכוח חוק זה.
- חובת דיווח
7. בעל הנכס יחויב להודיע לעירייה בהקדם על כל שינוי ביחס לזכאותו. בעל נכס שלא דיווח על שינוי בזכאותו – יאשם בעבירה ויהא צפוי למאסר ארבעה עשר יום או לקנס כאמור בסעיף 61 (א) (1) לחוק העונשין או לשני העונשים כאחד, וכן יהיה מחויב בהשבת ההפרש בין המס ששילם למס שהיה עליו לשלם לו היה מדווח על השינוי במועדו.
- מסמכים להגשת הטבה
8. בבקשה לקבלת תגמול תכלול:
- (א) תכנית גג המציינת את השטח המתאים לבנייה ירוקה לפי מטר רבוע על פי הקריטריונים שצוינו בסעיף 3.
- (ב) ניתוח מבני המראה שהגג מסוגל לעמוד בעומסים הנוספים המושתתים בבניית הגג הירוק.
- (ג) פרטי בנייה על הגג הכוללים:
- (1) שינוי מבני התומך בגג הירוק וניקוזים בגג;
- (2) פריסת צינור הניקוז בגג;
- (3) מיני הצמחייה שהולכים להינטע, והתחייבות תכנונית שצמחים חיים יחסו כ-80% מהגג.
9. כל המסמכים המפורטים בסעיף 8 יערכו וייחתמו על ידי בעל מקצוע מתאים כהגדרתו בסעיף 1.

בקה 10. העירייה תבצע ביקורות באמצעות מחלקת הפיקוח העירונית על עמידה בהוראות חוק זה לפי שיקול דעתה, ונתונה לה סמכות מכוחו לבצע בדיקות ולהטיל קנסות, והכל בכפוף לפקודת העיריות ועקרונות המשפט המנהלי.

דברי-הסבר

"ריאה ירוקה" היא כינוי המתאר שטח פתוח, העשיר בצמחיה ירוקה, בתחומי שטחים עירוניים בנויים (לדוגמה פארקים וגינות ציבוריות).⁹ לשטחים אלו יש חשיבות רבה בהיבטים הבאים:

1. **היבט פיזי** - ריאות ירוקות מסייעות במניעת שחיקת הקרקע, סופגות מי גשמים, ותורמות לשיפור הניקוז במרחב העירוני. העצים מספקים הצללה, וסופגים גזי חממה, ובכך תורמים להפחתת החום העירוני. הצמחייה מנקה את האוויר על ידי קליטת פחמן דו חמצני ופליטת חמצן למרחב העירוני. ריאות ירוקות מקשרות בין בתי גידול חקלאיים שונים ומסייעים לשימור חייב בר.

2. **היבט חברתי** – ריאות ירוקות משמשות כמוקד לחיבור בין חברה הקהילה ומהוות מחיצה לרעש.

3. **היבט בריאותי** – ריאות ירוקות משפיעות על הבריאות הפיזית והנפשית של התושבים באמצעות יצירת מרחבים לפעילות גופנית, ניקוי האוויר, ומתן "מפלט נפשי" מהשגרה העירונית.

4. **היבט כלכלי** – ריאות ירוקות מעלות את ערך הנדל"ן.

5. **היבט חינוכי** – ריאות ירוקות מגבירות את מודעות התושבים לאופן התפקוד של מערכות אקולוגיות.

כיום, בשל בעיית הדיור בישראל המפעילה לחץ גדול על גורמים שונים לזרז בנייה – השטחים הירוקים במרחב העירוני הולכים ומצטמצמים. "ריאות ירוקות" נמצאות תחת איום גובר בסביבות העירוניות על ידי זיהום ונזקים מכניים והתוכניות הרבות שהממשלה מאשרת דוחקות יותר ויותר את ה"ריאות ירוקות" הקיימות ואינן מייצרות חלופות. לאור נתונים אלו, השמירה על "ריאות ירוקות" חשובה במיוחד במדינה צפופה כמו ישראל בה מרבית האוכלוסייה מתגוררת במרחבים עירוניים במרכז הארץ.

לאור משבר האקלים שקורה בכל העולם, ולאור ההבנה שסביבה ירוקה חיונית לאזרח בהיבטים רבים (הבנה זו התחדדה אף יותר בתקופת מגפת הקורונה), יש לקדם פתרונות יצירתיים לשימור ויצירת "ריאות ירוקות" במרחב העירוני הישראלי.

מטרת החוק: החוק נועד לקדם מענה לצורך ב"ריאות ירוקות" באופן נגיש ופשוט לפרט, תוך התחשבות במצוקת השטחים הפתוחים במדינת ישראל. "ריאות ירוקות" אינן חייבות להיות רק על הקרקע, אלא יכולות להיות משולבות באופיו של המרחב העירוני באמצעות טכניקות כמו גגות ירוקים. החוק מתמרץ את התושבים ליצור "גגות ירוקים" על שטחיהם הפרטיים באופן וולונטרי, וכך מספק לציבור מענה לצרכים אלו ותמריצים חיוביים כלכליים.

גגות ירוקים תורמים לדיירים, לסביבה ולציבור כולו באופנים הבאים:¹⁰

1. משפרים את איכות האוויר בסביבה העירונית.

⁹ <https://www.calcalist.co.il/local/articles/0,7340,L-3777393,00.html>

¹⁰ https://www.architecture.org.il/art_bniya_y_gagot.php

2. משפרים את תנאי הנוחות האקלימית בתוך הבתים.
3. מגדילים את יכולת הבידוד וספיגת הרעש של הגג.
4. מקטינים את צריכת האנרגיה לחימום בחורף ולקירור בקיץ.
5. מגנים על מערכת האיטום של הגג ומעריכים את חייו בשנים רבות.
6. מקטינים את אפקט "איי חום" העירוניים.
7. מנצלים את מי הגשם לצורך השקיה, וכך ממתנים את כמות המים שמגיעה למערכת הניקוז העירונית ותורמים בכך למניעת הצפות.
8. מסננים את מי הגשם.
9. משפרים את חזות הבית והחזות העירונית בכללותה.
10. מייצרים גינות לשימוש הדיירים.
11. מייצרים בתי גידול לציפורים.

ערים רבות ברחבי העולם אימצו מדיניות מגוונת לקידום גגות ירוקים בשנים האחרונות.¹¹ החוק נועד לשלב את ישראל בקבוצה זו ולקדם אותה לחזית בתחומי התכנון האקלימי המשולב, התורם לסביבה, לציבור, לכלכלה, ולרשויות.

ס' 3א נקבע שבביל למנוע קונפליקטים בין תמרוץ זה לתמרוץ או חובת פאנלים סולריים על גגות. בגגות בניינים חדשים שיחויבו בהקצאת שטח לאנרגיה סולרית, חישוב שטח הגג לצורך ההגדרות והתגמול בחוק לא יכלול את השטח המוקצה לתשתיות אנרגיה סולרית. בגגות בניינים בהם השימוש באנרגיה סולרית אינו מחייב, ייספר שטח כחלק מהשטח הממומש לצורך גג ירוק, ואף יגדיל את התגמול.

** הקריטריונים המנויים בחוק מבוססים על "NYC Green Roof Property Tax Abatement Program".

טקטיקת קידום לאחר העברה בקריאה ראשונה:

- מפרט טכני של היקף מדויק של "גג ירוק", יחסי אחוזי גג לאחוז הנחה בתגמול, ויחסי מכפלת השימוש באנרגיה סולרית יידרשו מחקר כלכלי מדויק שישכלל יחסי עלות-תועלת לפרטים ולרשות, ומשכך האחוזים המוצעים בגוף ההצעה מהווים "מחזיק מקום" בלבד עד שיתבצע חקר עומק של הסוגייה במסגרת עבודת הוועדה.

¹¹ <https://guarinicenter.org/wp-content/uploads/2019/03/A-Review-of-Green-Roof-Laws-Policies.pdf> כמה ערים, כולל טורונטו, סן פרנסיסקו וקופנהגן, העבירו חוקים המחייבים מתקני גג ירוק בעת בניית בניינים חדשים, או בעת שיפוץ מבנים קיימים. ערים אחרות, כולל וושינגטון די. סי., מספקות הנחות או זיכויי מס עבור פרויקטים של התקנת גג ירוק